

Til lovforslag nr. L 142. Betænkning afgivet af Uddannelsesudvalget den 30. april 2002

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen og lov om friskoler og private grundskoler m.v.

(Modersmålsundervisning og sprogstimulering)

[af undervisningsministeren (Ulla Tørnæs)]

1. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 28. februar 2002 og var til 1. behandling den 22. marts 2002. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Uddannelsesudvalget.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 4 møder.

Høring

Et udkast til lovforslaget har inden fremsættelsen været sendt i høring, og undervisningsministeren sendte den 15. marts 2002 de indkomne høringssvar samt et notat herom til udvalget.

Udvalget afholdt den 13. marts 2002 en høring med titlen »Danskindlæring for tosprogede i lyset af debatten om modersmålsundervisning«. Høringen var åben for pressen. Der blev udarbejdet et referat af høringen, som er omdelt som bilag til lovforslaget på L 142 – bilag 10.

Skriftlige henvendelser

Udvalget har i forbindelse med udvalgsarbejdet modtaget skriftlige henvendelser fra:

Dansk Arbejdsgiverforening,
Dansk Flygtningehjælp og
Dokumentations- og rådgivningscenteret om
racediskrimination.

Undervisningsministeren har over for udvalget kommenteret henvendelserne fra Dansk Arbejdsgiverforening og Dansk Flygtningehjælp.

Henvendelsen fra Dokumentations- og rådgivningscenteret om racediskrimination blev modtaget den 29. april 2002, hvorfor undervisningsministeren ikke har kommenteret henvendelsen inden afgivelse af betænkning. Undervisningsministeren forventes at kommentere denne henvendelse inden 2. behandling af lovforslaget.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 12 spørgsmål til undervisningsministeren til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret med undtagelse af spørgsmål 12. Dette spørgsmål forventes undervisningsministeren at besvare inden 2. behandling af lovforslaget. 5 af udvalgets spørgsmål til undervisningsministeren og dennes svar herpå er optrykt som bilag 2 til betænkningen. Undervisningsministerens svar på § 20- spørgsmål nr. S 1735, stillet af Marianne Jelved (RV), er optrykt som bilag 3 til betænkningen.

2. Indstillinger og politiske bemærkninger

Et *flertal* i udvalget (S, SF, RV, EL og KRF) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

For Socialdemokratiet er det elevernes færdigheder og trivsel, der er i højsædet i skolepolitikken. I dette lovforslag er det vilkårene for de tosprogede børn, der er på dagsordenen. Det er deres fremtid og deres forudsætninger for at få det bedste grundlag for at mestre det danske sprog

både i skrift og tale og dermed deres muligheder for indlæring og integration lovforslaget handler om.

Vedtages lovforslaget, fjerner undervisningsministeren kommunernes forpligtelse til at tilbyde modersmålsundervisning. Med en reduktion af kommunernes bloktilskud fjernes også deres økonomiske mulighed for at tilbyde undervisningen.

Socialdemokratiet kan ikke støtte denne afskaffelse af modersmålsundervisningen. Der er intet sagligt belæg for at foretage en sådan forringelse af de tosprogede elevers vilkår. Både blandt praktikere og teoretikere er der et overvældende flertal af stærke fortalere for, at de tosprogede elever har gavn af at mestre deres modersmål.

Socialdemokratiet er af den opfattelse, at modersmålsundervisningen med fordel kan udvikles. Der er brug for mere kvalitet i undervisningen, herunder en professionalisering af lærerkræfterne. Der er også brug for en mere målrettet og fleksibel undervisning, både med hensyn til undervisningens indhold og med hensyn til modtagerkredsen.

Imidlertid må Socialdemokratiet konstatere, at regeringen på intet tidspunkt har været interesseret i at forhandle eller debattere en udvikling af modersmålsundervisningen.

At ændre folkeskoleloven uden medvirken fra forligspartierne bag folkeskoleloven er selvsagt et forligsbrud, og det er ydermere et brud på en mangeårig tradition for et bredt politisk fundament for skolepolitikken. Socialdemokratiet har været villigt til at strække sig langt for at bevare folkeskoleforliget. Det har dog end ikke været muligt at komme i dialog med undervisningsministeren eller regeringen om en løsning, hvor regeringen kunne få opfyldt sit politiske mål om at afskaffe kommunernes pligt til at udbyde modersmålsundervisning mod at bevare de økonomiske muligheder for at tilbyde undervisningen i de kommuner, der vurderer det som værende nødvendigt.

Derfor må Socialdemokratiet også konstatere, at regeringen vælger ideologien og blokpolitikken frem for hensynet til børnenes skolegang ved at gennemtrumfe lovforslaget uden medvirken fra forligspartierne bag folkeskoleloven.

Socialdemokratiet kan støtte den del af lovforslaget, der handler om tidligere sprogstimulering.

Socialistisk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Kristeligt Folkeparti kan ikke støtte lovforslaget. Disse partier bemærker, at Uddannelsesudvalget har holdt en høring, som viste, at det er helt umuligt at finde eksperter, der kan videreformidle viden om, at modersmålsundervisning ikke giver børn den bedste forudsætning for at få et godt dansk sprog på et højt abstraktionsniveau.

Høringen viste også, at der er forskellige måder at give denne modersmålsundervisning på, om end nogle er bedre end andre. Der er imidlertid ingen tvivl om, at modersmålsundervisningen fremmer det enkelte barns sprogtilegnelse. Det er naturligvis ikke sådan, at modersmålsundervisning er godt under alle omstændigheder. Modersmålsundervisningen skal være god og veltilrettelagt i lighed med al anden undervisning. Der kan meget vel være konkrete forhold ved tilrettelæggelsen af modersmålsundervisningen og danskundervisningen til voksne nydanskere m.v., der kan og bør tages op til revision. Selvfølgelig skal der udvikles bedre metoder til at fremme sprogtilegnelsen.

I en række kommuner har man endog særdeles gode erfaringer med modersmålsundervisning. Fjernes lovkravet, er det dog klart, at mange kommuner, der i forvejen er trængt økonomisk, vil kunne vælge dette tilbud fra.

Debatten er meget ideologisk og følelsesmæssig, fordi sammenhængen mellem danskhed og dansk som modersmål sammentænkes som et spørgsmål om sindelag. Diskussionen bør imidlertid tage sit udgangspunkt i, hvordan børn, der i praksis ikke taler dansk i hjemmet, får de bedste betingelser for at tilegne sig den sproglige kompetence, der ikke alene sætter dem i stand til at kommunikere med deres familier, skolekammerater og lærere, men også giver dem mulighed for sprogligt at give udtryk for f.eks. følelser. Det er en afgørende forudsætning for at føle sig som et helt menneske.

Der er ideologiske fortalere, som forfægter, at majoritetssproget (dansk), fordi det er majoritetssproget, også er modersmålet. Ideologien må dog vige for virkeligheden. Sagkundskaben peger entydigt på, at børn med anden sproglig baggrund end dansk profiterer af undervisning i det sprog,

der tales i hjemmet. Når der gives modersmålsundervisning til nydanske børn, er der altså ikke tale om at lade den iranske, tyrkiske eller somaliske herkomst få skattefinansieret kulturstøtte. Der er derimod tale om at sikre det enkelte barn de bedste muligheder for sprogtilgængelse.

Der er en stigning i antallet af nydanske børn, som søger til muslimske friskoler. Med den udvikling mindskes folkeskolens integrerende funktion. Regeringens argument om, at kun 30 pct. af nydanske forældre tilvælger modersmålsundervisningen, tager ikke højde for, at der naturligvis ikke er et sådant behov, når børnene går på muslimsk friskole. Der er grund til at tro, at en bibeholdelse af modersmålsundervisningen i tilknytning til folkeskolen vil øge antallet af nydanske elever i folkeskolens regi og dermed bidrage til den generelle integration.

I referatet fra udvalgets høring den 13. marts 2002 påpeger Lise Egholm, Rådmandsgades skole, at »de tosprogede børn, som fik støtte af en modersmålslærer, klarede sig bedre end tosprogede børn, der ikke fik støtte.«

Kirsten Schalburg, skoleleder, Enghøjsskolen i Hvidovre, påpegede bl.a., »at modersmålsundervisningen dels stimulerer sprogindlæringen generelt og dels giver børnene selvrespekt og selvfølelse«

Helle Kirud, konsulent for tosprogede børn i Ishøj og med erfaringer fra Vollsmose påpegede bl.a., »at det er vigtigt, at forældrene kan blive ved med at være forældre, blive ved med at opdrage (...). Hvilket sprog kan man kysse på? Give kærlighed på? Og hvilket sprog kan I opdrage på?«

Anne Holmen, DPU, påpeger bl.a.: »Desuden er der mange ting, der påvirker det. Det er ikke kun spørgsmålet om, at børnene starter med modersmålet, og derefter lærer de dansk. Modersmålet spiller en rolle hele vejen op igennem, og det gør det for øvrigt, uanset om vi har modersmålsundervisning eller ej. En undervisning, der inddrager børnenes modersmål, vil give børnene et bedre skoleresultat, uanset om de går til et skemalagt fag, der hedder modersmålsundervisning, så der er altså allerede flere modeller på spil.«

Og videre citerede Anne Holmen en amerikansk forsker, Charles Glenn, for at skrive: »Undervisning i sproglige mindretals elevers modersmål er først og fremmest blevet fremhævet

som et middel til et sprogskifte, altså fra det ene sprog til det andet. Der er en bedre grund: Den [undervisningen] har potentialet til at give en almen uddannelse af høj kvalitet. Eleverne vil med større sandsynlighed tage fat i et krævende materiale, løbe intellektuelle risici og bruge alle kræfter på at lære, hvis de føler sig sikre på det sprog, de bruger. Det citat har jeg valgt [fortsatte Anne Holmen], idet modersmålet for mig ikke så meget er et spørgsmål om identitet, det er også væsentligt. Det er væsentligt, at alle børn føler sig velkomne i skolen, det er vigtigt, at det er alles skole. Det ved vi jo fra alle de undersøgelser, vi har, af sociale forskelles betydning for børnenes udbytte af skolegangen.«

Og Anne Holmen konkluderer: »Derfor mener jeg, at en inddragelse af modersmålet – gerne som modersmålsundervisning, gerne, som Lise Egholm fremhæver, integreret i skolens øvrige virksomhed – er vejen frem for modersmålsundervisningen.« (Og videre): »I det øjeblik, hvor man har et veludviklet modersmål og især har det i skoleforstand, har fået den formelle skoleuddannelse med sig, kan læse på modersmålet, så er det noget helt andet f.eks. at lære at læse på et andet sprog. Man kan overføre læsestrategier fra ét sprog til et andet, man kan overføre ordforråd og læring, man kan overføre skolefærdigheder fra ét sprog til et andet.«

Der bør derfor ikke herske tvivl om relevansen af modersmålsundervisningen. Der er gode grunde til at udvikle metoderne, og der er gode grunde til at finde en strategi, så modersmålsundervisningen ikke bliver nødvendiggjort i 3. og 4. generation. Men modersmålsundervisningen er ikke den knap, der skal justeres på. Det handler derimod om andre integrationsfremmende tiltag. Modersmålsundervisningens formål må derfor holdes for øje: Det handler om fremme af det enkelte barns sprogtilgængelse, så det enkelte barn både får et »følelsessprog« og de bedste betingelser for frihed i læringen.

Den førende forsker på området, Kenji Hakuta, Stanford University, bruges ofte til at argumentere for afskaffelse af modersmålsundervisningen, fordi han har påvist, at et barn, der møder sit andet sprog tidligt, når et højere niveau på andetsproget end børn, der begynder på andetsproget senere. Dog springes der let og elegant hen over den helt centrale konklusion i Hakutas arbejde, at »tosproget undervisning er mere ef-

fektiv end ren engelsk alt andet lige«. (www.stanford.edu/~hakuta) Det er ikke et spørgsmål om enten eller. Det er stærkt beklageligt, at regeringen nægter at forholde sig til de omfattende undersøgelser og forskningsarbejder, der er tilrådighed fra bl.a. de nordiske lande og fra USA. Alle konklusionerne peger på, at de bedste uddannelsesresultater nås, når modersmålsundervisningen kobles sammen med læring af et andet sprog. Den viden nægter regeringen at bruge.

Regeringen henviser udelukkende til en undersøgelse af læseindlæring afleveret af Danmarks Pædagogiske Institut (DPI) i 1998. Den undersøgelse omfatter imidlertid ikke en undersøgelse af modersmålets betydning for tosprogede børns indlæring generelt eller af deres tilegnelse af dansk som andetsprog.

Socialistisk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Kristeligt Folkeparti kan på denne baggrund ikke støtte lovforslaget.

Enhedslisten kan heller ikke støtte lovforslaget. Enhedslisten bemærker således, at dansk er en forudsætning for integration i det danske samfund, og det er en forudsætning for uddannelse og arbejde at kunne sproget. Med dette lovforslag viser flertallet bestående af Venstre, Det Konservative Folkeparti og Dansk Folkeparti (VKO-flertallet), at dette flertal ikke mener, at integration er vejen frem.

Internationale videnskabelige undersøgelser og et stort pædagogisk udviklingsprojekt i København viser, at der er en sammenhæng mellem deltagelse i modersmålsundervisning og danskindlæring. Hvis modersmålet og dansk udvikles i sammenhæng, forstærker det ene sprog det andet. Børnene bliver faktisk bedre til dansk og får et højere begrebsmæssigt fagligt niveau. Det var også konklusionen på den høring om modersmålsundervisning, der blev arrangeret af Uddannelsesudvalget den 13. marts 2002.

Regeringen vil desværre den modsatte vej og vil afskaffe modersmålsundervisningen. På trods af, at næsten alle eksperter og alle undersøgelser viser, at jo bedre man er til sit modersmål, jo nemmere har man ved at lære dansk.

Enhedslisten mener også, at modersmålet er vigtigt for barnets identitet og sociale liv og ikke mindst for kommunikationen mellem forældre og børn.

Undervisningsministeren har på intet tidspunkt kunnet komme med et videnskabeligt belæg for, at det skulle fremme indlæringen af dansk, at kommunernes obligatoriske modersmålsundervisning afskaffes.

Ikke desto mindre ønsker VKO-flertallet at afskaffe modersmålsundervisningen – for nogle. I lovforslaget er det nemlig kun modersmålsundervisning for børn fra lande uden for EU og EØS, der skal afskaffes. Ifølge EU-aftaler skal der nemlig tilbydes modersmålsundervisning til børn fra EU og EØS-lande. Regeringen anerkender altså, at det er vigtigt med modersmålsundervisning for børn fra EU og fra EØS-lande, men ikke for børn fra andre lande.

Det fortæller lidt om VKO-flertallets integrationspolitik. VKO-flertallet gør fordomme til politik og svigter dermed de tosprogede i Danmark. Afskaffelse af modersmålsundervisning øger risikoen for, at børn fra etniske mindretal får dårligere danskundskaber, end de har i dag, til skade for de etniske mindretal og for samfundet som helhed.

Undervisningsministeren prøver at sige, at lovforslaget sandelig ikke afskaffer modersmålsundervisningen, men kun gør det frivilligt for kommunerne at tilbyde den. Sandheden er, at når man fjerner bloktilskuddet til modersmålsundervisningen, så afskaffes den reelt i langt de fleste kommuner, fordi kommunernes budgetter er meget hårdt presset, blandt andet som følge af, at der både er flere ældre i kommunerne og flere børn i skolerne, og ikke mindst fordi regeringen lader sit skattestop erstatte det kommunale selvstyre og dermed meget effektivt forhindrer kommunerne i f.eks. at finde penge til modersmålsundervisning.

VKO-flertallet graver grøfter og skaber skel mellem »dem« og »os« i stedet for at bygge bro mellem kulturer, sprog og mennesker.

Et *mindretal* i udvalget (V, DF og KF) indstiller lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Dansk Folkeparti har længe haft et ønske om at afskaffe forpligtelsen til modersmålsundervisning i folkeskolen, fordi Dansk Folkeparti afgjort ikke mener, at det er en statslig forpligtelse at finansiere modersmålsundervisning, og ikke fordi Dansk Folkeparti ikke bryder sig om modersmålsundervisning. Dansk Folkeparti har bragt sagen op i Folketinget flere gange.

Dansk Folkeparti mener, at det er en rigtig god idé at lægge op til, at kommunerne selv afgør, om de vil tilbyde undervisning i modersmål eller ej. På den måde bliver det en kommunalpolitisk afgørelse og op til den enkelte kommune at vurdere, hvordan integrationsindsatsen skal tilrettelægges, og hvad behovet for modersmålsundervisning er i den enkelte kommune. Det må jo være kommunen selv, der er bedst til at vurdere, hvad behov og efterspørgsel er i en integrationsproces.

Dansk Folkeparti mener, at det er en god idé at tilbyde sprogstimulering allerede fra 3-års-alderen. På den måde bliver der sat ordentlig gang i integrationsindsatsen, og børnene lærer at tale dansk fra en tidlig alder, hvilket må være den alt-afgørende forudsætning for at kunne klare sig i det danske samfund.

Desuden giver folkeskolelovens § 3, stk. 3, kommunalbestyrelsen mulighed for at beslutte at

lade andre elevgrupper være omfattet af tilbudet, og det kan f.eks. være elever fra private skoler.

Det skal ikke være nogen hemmelighed, at Dansk Folkeparti i årevis har kæmpet for at få fjernet modersmålsundervisningen. Dansk Folkeparti hilser derfor lovforslaget velkomment og kan naturligvis støtte det fuldt ud.

Tjóðveldisflokkurin, Inuit Ataqatigiit og Si-umut var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen. Der gøres opmærksom på, at et flertal eller mindretal i udvalget ikke altid vil afspejle et flertal/mindretal ved afstemningen i Folketingssalen.

Else Winther Andersen (V) fmd. Gitte Lillelund Bech (V) Peter Christensen (V)

Tina Nedergaard (V) Louise Frevert (DF) Hans Kristian Skibby (DF) Helle Sjelle (KF)

Else Theill Sørensen (KF) Bodil Kornbek (KRF) Carsten Hansen (S) Frank Jensen (S)

Jeppe Kofod (S) Lene Jensen (S) Thomas Adelskov (S) Aage Frandsen (SF)

Marianne Jelved (RV) nfm. Pernille Rosenkrantz-Theil (EL)

Tjóðveldisflokkurin, Inuit Ataqatigiit og Si-umut havde ikke medlemmer i udvalget.

Folketingets sammensætning

Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	57*	Enhedslisten (EL)	4
Socialdemokratiet (S)	52	Kristeligt Folkeparti (KRF)	4
Dansk Folkeparti (DF)	22	Tjóðveldisflokkurin (TF)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	16	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	12	Si-umut (SIU)	1
Det Radikale Venstre (RV)	9		

* Heraf 1 medlem valgt på Færøerne

Oversigt over bilag vedrørende L 142

Bilagsnr.	Titel
1	Materiale modtaget i forbindelse med udvalgets høring 13/3-02
2	Høringssvar, fra undervisningsministeren
3	Henvendelse af 12/3-02 fra Dansk Arbejdsgiverforening
4	Spm. 1 om kommentar til henvendelse af 12/3-03 fra Dansk Arbejdsgiverforening, til undervisningsministeren
5	Henvendelse af 20/3-02 fra Dansk Flygtningehjælp
6	Spm. 2 om kommentar til henvendelse af 20/3-02 fra Dansk Flygtningehjælp, til undervisningsministeren
7	Udkast til tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
8	Svar på spm. 1 om kommentar til henvendelse af 12/3-03 fra Dansk Arbejdsgiverforening, fra undervisningsministeren
9	Tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
10	Referat fra udvalgets høring om danskindlæring for tosprogede afholdt den 13/3-02
11	Spm. 3 om forskningsresultater vedrørende modersmålsundervisning, til undervisningsministeren Spm. 4, om forskningsresultaterne vedrørende modersmålsundervisning foretaget af DPU er valide, til undervisningsministeren Spm. 5 om, hvad der ifølge DPU's undersøgelser skal til for, at tosprogede elever i folkeskolen klarer sig bedre i dansk, til undervisningsministeren Spm. 6 om sprogstimulering i dansk i 3-års-alderen, til undervisningsministeren Spm. 7 om de tosprogede elever, der ikke følger modersmålsundervisning, til undervisningsministeren
12	1. udkast til betænkning
13	Svar på spm. 2 om kommentar til henvendelse af 20/3-02 fra Dansk Flygtningehjælp, fra undervisningsministeren
14	Svar på spm. 3 om forskningsresultater vedrørende modersmålsundervisning, fra undervisningsministeren Svar på spm. 4, om forskningsresultaterne vedrørende modersmålsundervisning foretaget af DPU er valide, fra undervisningsministeren Svar på spm. 5 om, hvad der ifølge DPU's undersøgelser skal til for, at tosprogede elever i folkeskolen klarer sig bedre i dansk, fra undervisningsministeren Svar på spm. 6 om sprogstimulering i dansk i 3-års-alderen, fra undervisningsministeren Svar på spm. 7 om de tosprogede elever, der ikke følger modersmålsundervisning, fra undervisningsministeren
15	Kopi UUI: Henvendelse af 17/4-02 fra Dansk Ungdoms Fællesråd
16	Spm. 8 om kommentar til henvendelse af 17/4-02 fra Dansk Ungdoms Fællesråd, til undervisningsministeren
17	Kopi af undervisningsministerens svar på § 20-spørgsmål nr. S 1736, stillet af Marianne Jelved (RV)

Bilag til bet. ó. lovf. vedr. folkeskolen m.v.

Bilagsnr.	Titel
18	Kopi af undervisningsministerens svar på § 20-spørgsmål nr. S 1735, stillet af Marianne Jelved (RV)
19	2. udkast til betænkning
20	Svar på spm. 8 om kommentar til henvendelse af 17/4-02 fra Dansk Ungdoms Fællesråd, fra undervisningsministeren
21	Spm. 9 om antallet af tosprogede, der deltager i modersmålsundervisning, til undervisningsministeren
22	Spm. 10 om præcisering af, hvad der ifølge DPU's undersøgelser og forskning skal til for, at tosprogede børn i folkeskolen klarer sig bedre i dansk, til undervisningsministeren Spm. 11 om DPI's undersøgelse af læseundervisning i forbindelse med danskindlæring for tosprogede elever, til undervisningsministeren
23	3. udkast til betænkning
24	Henvendelse af 25/4-02 fra Dokumentations- og rådgivningscenteret om racediskrimination
25	Spm. 12 om kommentar til henvendelse af 25/4-02 fra Dokumentations- og rådgivningscenteret om racediskrimination, til undervisningsministeren
26	Svar på spm. 9 om antallet af tosprogede, der deltager i modersmålsundervisning, fra undervisningsministeren
27	Svar på spm. 10 om præcisering af, hvad der ifølge DPU's undersøgelser og forskning skal til for, at tosprogede børn i folkeskolen klarer sig bedre i dansk, fra undervisningsministeren Svar på spm. 11 om DPI's undersøgelse af læseundervisning i forbindelse med danskindlæring for tosprogede elever, fra undervisningsministeren

5 af udvalgets spørgsmål og undervisningsministerens svar herpå

Spørgsmålene og svarene er optrykt efter ønske fra udvalget:

Spørgsmål 3 :

Kan ministeren bekræfte, at de forskningsresultater, der foreligger vedrørende modersmålsundervisning – udført af Jørgen Christian Nielsen fra DPU for Undervisningsministeriet for få år siden – viser, at det ikke kan dokumenteres, at bedre resultater i skolen i dansk, især mundtligt dansk, afhænger af bedre resultater på modersmålet?

Svar:

Af en pressemeddelelse fra den 13. august 1998, hvor Danmarks Pædagogiske Institut i forbindelse med afslutningen af omtalte forskningsprojektet sammenfatter resultaterne, fremgår det vedrørende modersmålsundervisningens betydning, at »Effekten på danskkundskaberne er svær at påvise generelt«, og at »Den nuværende modersmålsundervisning er ikke tilstrækkelig god til at være et »redskab« for erhvervelse af danskkundskaber«.

Det fremgår af samme pressemeddelelse, at:

- »Det kan *ikke påvises* på de ældste klassetrin, at deltagelse i MÅV har haft særlig betydning for elevernes læsning på dansk. Elever uden MÅV klarer sig lige så godt eller dårligt i læsning på dansk.«
- »Det kan *påvises* på de ældste klassetrin, at deltagelse i MÅV har haft særlig betydning for elevernes skriftlige fremstilling på dansk. Elever med MÅV klarer sig lidt bedre i skriftlig fremstilling på dansk.«
- »På mellemtrinnet er det *ikke påvist*, at tyrkiske elever med mere MÅV bliver bedre til tyrkisk end elever med kortere tids MÅV. Men længere tids deltagelse giver bedre resultater i læsning *på dansk*. Det ser dog ikke ud til, at det skyldes den bedre kompetence på tyrkisk«

Spørgsmål 4:

Mener ministeren, at de analyser og den forskning vedrørende modersmålsundervisning, der er foretaget af DPU, er valide?

Svar:

Jeg forstår spørgsmålet således, at der sigtes til det forskningsprojekt, der blev gennemført af Jørgen Christian Nielsen, som på daværende tidspunkt var ansat på Danmarks Pædagogiske Institut, jf. mit svar på spørgsmål 3.

Danmarks Pædagogiske Instituts undersøgelser har bl.a. haft til opgave at indsamle data om modersmålsundervisningens betydning for erhvervelsen af danskkundskaber. Desuden har det været centralt at undersøge, om det er en nødvendig forudsætning for gode danskkundskaber, at elever forinden har erhvervet sig gode kundskaber i deres modersmål.

Forskerne har i den sammenhæng undersøgt tosprogede elevers sprog og læsning på deres første- og andetsprog og modersmålsundervisningens betydning i den forbindelse.

En teknisk diskussion om forskningsmetoder og validitet vil jeg overlade til forskningsmiljøerne.

For min del kan jeg blot konstatere, at den foreliggende undersøgelse er gennemført på opfordring af Undervisningsministeriet af et anerkendt forskningsinstitut. Samtidig er den blandt de få undersøgelser, der belyser effekten af modersmålsundervisningen på tosprogedes danskkundskaber, og resultaterne er derfor et vigtigt bidrag til debatten om, hvordan vi forbedrer de tosprogedes danskindlæring.

Spørgsmål 6.

Kan ministeren bekræfte, at sprogstimulering i dansk fra 3-års-alderen for tosprogede børn i Ishøj har ført til, at færre tosprogede børn skal starte i modtagelsesklasse, men i stedet kan starte i en almindelig børnehaveklasse eller 1. klasse?

Svar:

Ved folketingshøringen om danskindlæring for tosprogede set i lyset af debatten om modersmålsundervisning den 13. marts 2002 oplyste konsulent i Ishøj Kommune Helle Kirud, at antallet af modtagelsesklasser i Ishøj Kommune nu reduceres i forlængelse af den forstærkede indsats på småbørnsområdet.

Spørgsmål 9 :

Af ministerens svar på spørgsmål fra Marianne Jelled af 12. april 2002 (nr. S 1735), jf. L 142 – bilag 18, fremgår det, »at kun ca. 1/3 af de tosprogede deltager i modersmålsundervisningen«. Vil ministeren oplyse, om denne del af de tosprogede, som ministeren omtaler, er 1/3 af de tosprogede, der efter bekendtgørelsen kan deltage i modersmålsundervisningen, eller ministeren omtaler 1/3 af alle tosprogede elever?

Svar:

Den del af de tosprogede elever, jeg omtaler i mit svar på spørgsmål nr. S 1735, er 1/3 af alle tosprogede elever i folkeskolen. I skoleåret 1999/00 var der i alt 47.583 tosprogede elever i folkeskolen, og i alt 15.713 – svarende til 33 pct. – modtog modersmålsundervisning.

Ministeriet ligger ikke inde med oplysninger om, hvor stor en andel af de tosprogede elever der efter bekendtgørelsen er berettigede til modersmålsundervisning.

Spørgsmål 11:

I forlængelse af ministerens besvarelse af spørgsmål 4, jf. L 142 – bilag 14, bedes ministeren bekræfte, at DPI ikke har undersøgt, »om det er en nødvendig forudsætning for gode danskundskaber, at elever forinden har erhvervet sig gode kundskaber i deres modersmål«, men at DPI alene har undersøgt læseundervisningen, jf. bl.a. referatet fra høringen 13.03.02. Herunder bedes ministeren bekræfte, at undersøgelsen vedr. modersmålsundervisningens betydning alene har konstateret, hvorvidt tosprogede børn har deltaget i modersmålsundervisning eller ej, hvorfor undersøgelsen ikke viste, at »Forskere har i denne sammenhæng undersøgt tosprogede elevers sprog og ... modersmålsundervisnings betydning i den forbindelse«.

Svar:

I pressemeddelelse fra den 13. august 1998, hvor Danmarks Pædagogiske Institut i forbindelse med offentliggørelsen af omtalte forskningsprojekt sammenfatter resultaterne, fremgår det, at »Danmarks Pædagogiske Instituts undersøgelser har bl.a. haft til opgave at indsamle data

om modersmålsundervisningens betydning for erhvervelsen af danskundskaber. Desuden har det været centralt at undersøge, om det er en (ufravagelig) nødvendig forudsætning for gode danskundskaber, at eleverne forinden har erhvervet sig gode kundskaber i deres modersmål«.

Forskningsprojektet er dokumenteret i tre forskningsrapporter.

Den første undersøgelse og forskningsrapport med titlen »Læseundervisning i klasser med tosprogede elever – et udviklingsprojekt« udkom i 1996. Heri fokuseres på den læseundervisning, der finder sted, og hvordan den kan gøres bedre.

Den anden rapport med titlen »Tosprogede elevers danskundskaber på ældste klassetrin« fra 1997 belyser, hvordan tosprogede elever klarer sig i forhold til børn med dansk som modersmål, og om der kan påvises bedre danskundskaber hos tosprogede elever, der har deltaget i modersmålsundervisning. Vedrørende elevernes deltagelse i modersmålsundervisning er der også spurgt til, hvor lang tid eleverne har deltaget i en sådan undervisning. Ligeledes undersøges elevernes færdigheder i skriftlig fremstilling.

Den tredje forskningsrapport med titlen »Tosprogede elevers sprog og læsning på deres første- og andetsprog – en undersøgelse af tyrkisksprogede elever« fra 1998 sætter fokus på bl.a. forholdet mellem elevernes modersmålskompetence og deres danskundskaber med særligt henblik på sprog og læsning.

Jeg kan således ikke bekræfte, at undersøgelsen alene har set på, om tosprogede børn har deltaget i modersmålsundervisning eller ej, og at det alene er læseundervisningen, der er undersøgt.

I referatet fra folketingshøringen den 13. marts 2002 om danskindlæringen for tosprogede i lyset af debatten om modersmålsundervisning fremgår det, at Jørgen Christian Nielsen i forbindelse med høringen først og fremmest valgte at koncentrere sig om forskningsprojektets anbefalinger med henblik på forstærket danskundervisning. I den sammenhæng præsenterede han sine forskningsresultater vedrørende læseundervisning i klasser med tosprogede elever.

Undervisningsministerens svar på § 20-spørgsmål nr. S 1735 stillet af Marianne Jelved (RV)

Spørgsmålet og svaret er optrykt efter ønske fra udvalget:

Spørgsmål:

Vil ministeren gøre rede for, hvilke forskningsresultater der underbygger regeringens beslutning om at afskaffe de obligatoriske tilbud om modersmålsundervisningen?

Svar:

Regeringen ønsker med forslaget om begrænsning af den kommunale forpligtigelse til at tilbyde modersmålsundervisning at flytte fokus fra modersmålsundervisningen til en intensiveret sprogstimuleringsindsats i førskolealderen. Lovforslaget er et led i regeringens målsætning om, at alle børn får det maksimale faglige og sociale udbytte af undervisningen i folkeskolen, hvilket forudsætter gode danskkundskaber ved skolestarten.

Som bekendt har der nu gennem mange år været tilbudt modersmålsundervisning herhjemme. Det har imidlertid ikke entydigt kunnet påvises, at modersmålsundervisningen har afgørende effekt på danskindlæringen.

Konklusionen på et af de få nationale forskningsprojekter vedrørende modersmålsundervisningens effekt, som blev foretaget af læseforsker Jørgen Christian Nielsen, DPI, i årene

1995-98, var således, at effekten på danskkundskaberne er svær at påvise generelt.

På internationalt plan har en af verdens førende forskere i tosprogede børn, Kenji Hakuta fra Stanford University, USA, påvist, at jo tidligere i sit liv et barn møder sit andet sprog, jo højere niveau når barnet i andetsproget.

Endvidere kan jeg konstatere, som oplyst for Folketingets Uddannelsesudvalg af den tidligere undervisningsminister, at Undervisningsministeriet ikke er bekendt med undersøgelser, der påviser, at modersmålsundervisningen er mere fremmende for danskindlæringen end en tilsvarende tidlig indsats i dansk.

Endelig dokumenterer OECD's PISA-rapport fra december 2001 at unge, der ikke taler dansk derhjemme, har markant ringere læsefærdigheder end de, der taler dansk i hjemmet.

På baggrund af ovenstående og i lyset af det faktum, at kun ca. 1/3 af de tosprogede deltager i modersmålsundervisningen, er det min opfattelse, at tiden nu er inde til at gå nye veje og stille kommunalbestyrelserne mere frit i deres arbejde med at fremme integrationen, styrke danskindlæringen for alle tosprogede med behov herfor og forbedre tosprogede elevers skolepræstationer.